

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ  
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

**Романович М.І., Жибров О.В.**

**АВІАЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО**

**Методичні рекомендації  
до виконання самостійної роботи**

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр  
всіх форм навчання спеціальності 272 "Авіаційний транспорт"  
за освітньо-професійною програмою  
"Льотна експлуатація повітряних суден"

**Кропивницький  
2022**

УДК

**Рецензент:**

Ситник Юрій Борисович, завідувач кафедри безпеки польотів, кандидат технічних наук.

***Романович М.І., Жибров О.В.***

Авіаційне законодавство : методичні рекомендації до виконання самостійної роботи / уклад. : М. І Романович, О. В. Жибров. – Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. – 23 с.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи укладено з урахуванням методичних вимог до зазначеного виду самостійної підготовки та містять питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання, теми рефератів та список рекомендованих джерел інформації.

Методичні рекомендації з підготовки до самостійного опрацювання матеріалу створюють умови для інтенсифікації освітнього процесу, сприяють успішному засвоєнню знань та прискорюють процес вивчення предмету здобувачами вищої освіти.

Видання призначене для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр всіх форм навчання спеціальності 272 "Авіаційний транспорт" за ОПП "Льотна експлуатація повітряних суден".

УДК

Розглянуто, обговорено і рекомендовано для видання і використання у освітньому процесі академії на засіданні кафедри безпеки польотів протокол від 17 січня 2022 року № 8. НМРА протокол від \_\_\_\_\_ 2022 року № \_\_\_\_

Романович М.І., Жибров О.В., 2022

## ЗМІСТ

Цілі і задачі самостійної роботи.....	4
1 <b>Тема 1</b> Міжнародне і національне повітряне право.....	5
2 <b>Тема 2</b> Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чиказька конвенція – 1944 року). Процедури аеронавігації.....	6
3 <b>Тема 3</b> Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО). Структура, цілі та задачі. Регіональна структура та відділення.....	7
4 <b>Тема 4</b> Багатосторонні міжнародні договори (конвенції) за напрямками діяльності ЦА.....	8
5 <b>Тема 5</b> Комерційна діяльність цивільної авіації та пов'язана з нею практика.....	9
6 <b>Тема 6</b> Процедури для аеронавігації. Експлуатація повітряних суден (Дос. 8168 - OPS / 611 Том 1).....	11
7 <b>Тема 7</b> Правовий статус цивільного повітряного судна (на основі додатка 7 – Державні та реєстраційні знаки ПС та додатка 8 – Льотна придатність ПС).....	12
8 <b>Тема 8</b> Ліцензування персоналу (на основі додатка 1 до Чиказької конвенції та додатка 1 до наказу № 565 "Свідоцтва льотного персоналу" (Part-FCL)).....	13
9 <b>Тема 9</b> Правила польотів (на основі додатка 2 до Чиказької конвенції та Правил польотів цивільних ПС у повітряному просторі України).....	15
10 <b>Тема 10</b> Правила пошуку і порятунку (на основі додатка 12 до Чиказької конвенції).....	16
11 <b>Тема 11</b> Розслідування авіаційних подій повітряних суден (на основі додатка 13 до Чиказької конвенції) .....	18
12 <b>Тема 12</b> Безпека (на основі додатка 17 до Чиказької конвенції).....	19
13 Список рекомендованих джерел інформації.....	21

## ЦІЛІ І ЗАДАЧІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Підготовка кваліфікованих авіаційних спеціалістів до компетентної і ефективної професійної діяльності на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, посилення значення роботи науково-педагогічного складу. Самостійна робота здобувачів вищої освіти – важлива складова освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Заплановані для самостійної роботи завдання виконуються здобувачами вищої освіти під методичним керівництвом викладача, але водночас без його безпосередньої участі. Самостійна робота є одним з основних засобів засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Важливим є формування у здобувачів вищої освіти здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, використанням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду.

Метою самостійної роботи здобувачів вищої освіти є системне і послідовне засвоєння тематики робочої навчальної програми з Авіаційного законодавства, а також формування самостійності у здобутті і поглибленні знань як риси характеру, що сприятиме підвищенню конкурентноспроможності майбутніх авіаційних фахівців як на національному так і на міжнародному ринку праці.

Мета самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності;
- формування потреби безперервного самостійного поповнення знань;
- здобуття глибокої системи знань як ознаки міцності знань.

Завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- навчити самостійно працювати з літературою;
- творчо сприймати навчальний матеріал і його осмислювати;
- прищепити навички щоденної самостійної роботи в одержанні та узагальненні знань, умінь і навичок.

## **Тема 1 Міжнародне і національне повітряне право (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### **Питання для самостійного вивчення**

1. Поняття і сутність міжнародного повітряного права
2. Повітряний простір
3. Основні принципи міжнародного повітряного права
4. Джерела міжнародного і національного повітряного права

### **Контрольні питання**

1. Що розуміється під міжнародним та національним повітряним правом?
2. Хто є суб'єктами міжнародного і національного повітряного права?
3. Що означає суверенітет над повітряним простором?
4. Що являє собою повітряний простір в юридичному значенні? Його класифікація.
5. У чому відмінність використання відкритого і суверенного повітряного простору.
6. Що являє собою контрольований і неконтрольований повітряний простір?
7. Характеристика основних принципів міжнародного повітряного права, і в чому полягає їх суть?
8. У чому полягають права і обов'язки держави щодо повітряного простору над відкритим морем?
9. Що розуміється під джерелами міжнародного повітряного права?
10. Джерела національного повітряного права.
11. Авіаційні правила України, їх коротка характеристика.

### **Практичні завдання**

1. З'ясуйте та запишіть основні етапи розвитку міжнародного повітряного права.
2. Охарактеризуйте відносини між державами і міжнародними авіаційними організаціями з приводу використання повітряного простору над територією держави і за її межами.
3. Проаналізуйте та опишіть суть основних принципів міжнародного повітряного права.
4. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "міжнародне повітряне право", "національне повітряне право", "заборонена зона", "зона обмеження польотів", "небезпечна зона", "зона з особливим режимом використання повітряного простору", "тимчасово зарезервованій повітряний простір".
5. Запишіть та охарактеризуйте основні джерела міжнародного та національного повітряного права.

### Теми рефератів

1. Поняття і сутність міжнародного повітряного права.
2. Основні етапи розвитку національної системи повітряного права.
3. Класифікація та порядок використання повітряного простору України.
4. Принципи міжнародного повітряного права.
5. Джерела міжнародного та національного повітряного права.

### **Тема 2 Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чиказька конвенція – 1944 року). Процедури аеронавігації (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

#### Питання для самостійного вивчення

1. Створення Чиказької конвенції та її зміст
2. Основні вимоги Чиказької конвенції
3. Зміст додатків до Чиказької конвенції

#### Контрольні питання

1. Історія створення Конвенції про міжнародну цивільну авіацію.
2. Зміст і роль Чиказької конвенції 1944 в організації міжнародної ЦА.
3. Коротка характеристика додатків до Чиказької конвенції.
4. Які заходи можуть бути застосовані до повітряного судна-порушника згідно Чиказької конвенції (Стаття 3 бiс.)?
5. Яким чином організуються і здійснюються нерегулярні польоти і регулярні повітряні сполучення?
6. У яких випадках і яким чином здійснюється митний контроль пасажирів в міжнародному аеропорту?
7. Що означає національність ПС і подвійна реєстрація?
8. Перелік і призначення документів, які повинні бути на борту ПС під час польоту.
9. Відхилення від міжнародних стандартів і процедур, дії Договірних держав і ІКАО при цьому.

#### Практичні завдання

1. Проаналізуйте та обґрунтуйте необхідність створення Конвенції про міжнародну цивільну авіацію.
2. Запишіть та охарактеризуйте основні вимоги Конвенції про міжнародну цивільну авіацію.
3. Проаналізуйте та опишіть зміст додатків до Чиказької конвенції.
4. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "стандарт", "рекомендована практика", "суверенітет", "територія держави", "цивільне повітряне судно", "державне повітряне судно", "каботаж".

### Теми рефератів

1. Чиказька конвенція, загальні принципи та їх реалізація
2. Характеристику додатків до Чиказької конвенції та їх значення для міжнародного авіаційного законодавства.
3. Процедури прийняття міжнародних стандартів та процедур. Відхилення від міжнародних стандартів та процедур.

### **Тема 3 Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО). Структура, цілі та задачі. Регіональна структура та відділення (2 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

#### Питання для самостійного вивчення

1. Цілі, завдання та функції ІКАО
2. Структура ІКАО
3. Види документів ІКАО
4. Розробка, прийняття і застосування стандартів і рекомендованої практики ІКАО
5. Інші міжнародні авіаційні організації

#### Контрольні питання

1. Створення міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО).
2. Цілі, завдання, функції і компетенція ІКАО.
3. Організаційна структура ІКАО.
4. Асамблея ІКАО, її функції.
5. Рада ІКАО, організація діяльності. Функції Ради ІКАО.
6. Принципи обрання держав до Ради ІКАО.
7. Регіональна структура і відділення ІКАО.
8. Види документів, які розробляються ІКАО. Коротка характеристика.
9. Розробка, прийняття і застосування стандартів і рекомендованої практики ІКАО
10. Міжнародні авіаційні організації та їх класифікація.

#### Практичні завдання

1. Проаналізуйте та обґрунтуйте загальні принципи створення, цілі, завдання та функції ІКАО.
2. Проаналізуйте та запишіть порядок та необхідність застосування документів, які приймає ІКАО.
3. Опишіть порядок та особливі вимоги щодо розробки, прийняття і застосування стандартів і рекомендованої практики ІКАО.
4. Проаналізуйте та обґрунтуйте принципи обрання держав до Ради ІКАО.
5. Опишіть правові основи щодо членства в ІКАО.

### Теми рефератів

1. Правові основи утворення та функціонування Міжнародної організації цивільної авіації.
2. Види документів, які розробляються ІКАО, їх характеристика та основні вимоги.
3. Практичне виконання стандартів і рекомендованої практики ІКАО.
4. Структура, цілі та завдання Європейської конференції цивільної авіації (ECAC).
5. Структура, цілі та завдання Європейської організації із забезпечення безпеки аеронавігації (EUROCONTROL).
6. Склад, цілі і завдання Європейського агентства з безпеки польотів (EASA).

### **Тема 4 Багатосторонні міжнародні договори (конвенції) за напрямками діяльності ЦА (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

#### Питання для самостійного вивчення

1. Міжурядові угоди про повітряне сполучення
2. Комерційні угоди
3. Конвенції за напрямками діяльності
4. Юрисдикція держав над злочинами
5. Повноваження командира повітряного судна

#### Контрольні питання

1. Міжурядові угоди про повітряне сполучення.
2. Право регулярних та епізодичних (нерегулярних) польотів.
3. Що означає міжнародний політ, його класифікація?
4. Що означає поняття "комерційні права" (свобода повітря) і які права, надаються Договірним державам при використанні 1-9 свободи повітря?
5. Застосування і основні положення конвенцій, направлених для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність.
6. Коли вважається, що ПС знаходиться у польоті та що означає період знаходження ПС в експлуатації?
7. Які держави вживають заходів для встановлення своєї юрисдикції над злочинами?
8. Поняття і види юридичної відповідальності за невиконання встановлених правових норм.
9. Основні положення кодексів України, що стосуються відповідальності командира ПС і екіпажу.
10. Повноваження командира повітряного судна, що визначаються Токійською конвенцією 1963 року та Повітряним кодексом України.

### Практичні завдання

1. З'ясуйте та запишіть що визначають і містять міжурядові угоди про повітряне сполучення.
2. Проаналізуйте та обґрунтуйте права, які надаються Договірним державам при використанні комерційних прав (свободи повітря).
3. Запишіть та охарактеризуйте основні вимоги Конвенцій, направлених для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність.
4. Ознайомитись з видами юридичної відповідальності за невиконання встановлених правових норм.
5. Знати повноваження командира повітряного судна що визначаються Токійською конвенцією 1963 року та Повітряним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами, які стосуються відповідальності командира ПС і екіпажу.

### Теми рефератів

1. Основні принципи співробітництва в галузі міжнародної цивільної авіації.
2. Міжнародні комерційні угоди стосовно повітряних сполучень – дев'ять "свобод повітря".
3. Право регулярних польотів та право на виконання нерегулярних (епізодичних) польотів.
4. Застосування і основні положення конвенцій, направлених для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність.
5. Режим польотів над відкритим морем, міжнародними протоками і архіпелажними водами.
6. Юридична відповідальність командира ПС за невиконання встановлених правових норм.

### **Тема 5 Комерційна діяльність цивільної авіації та пов'язана з нею практика (2 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

#### Питання для самостійного вивчення

1. Міжнародні повітряні перевезення і відповідальність повітряного перевізника
2. Відповідальність експлуатанта перед третіми особами в разі заподіяння шкоди в результаті експлуатації повітряного судна
3. Комерційна практика і обов'язкові правила (оренда / лізинг)
4. Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу згідно з наказом Державіаслужби від 26.10.2018р. № 1239

### **Контрольні питання**

1. Що розуміється під міжнародно-правовою уніфікацією?
2. Коротка характеристика "Варшавської системи".
3. Необхідність прийняття Монреальської конвенції 1999 року.
4. Що означає міжнародне повітряне перевезення?
5. Коли виникає відповідальність перевізника за шкоду у випадку загибелі або тілесного ушкодження? Звільнення від відповідальності.
6. Що означає дворівнева система відповідальності?
7. Конвенція про збиток, заподіяний іноземними повітряними суднами третім особам на поверхні (Римської конвенції 1952 г.).
8. Коли виникає право на відшкодування шкоди та що підлягає відшкодуванню? (Римська конвенція 1952р.)
9. Коли експлуатант не несе відповідальності? (Римська конвенція 1952р.)
10. Коротка характеристика Конвенції про відшкодування збитків, заподіяних повітряними судами третім особам ( Монреаль 2 травня 2009 року)
11. Вимоги авіаційних правил України з повітряних перевезень і відповідальності перевізника.

### **Практичні завдання**

1. Проаналізуйте та запишіть основні міжнародні вимоги, національні законодавчі та нормативно-правові акти, які регламентують повітряні перевезення і відповідальність повітряного перевізника.
2. Проаналізуйте та обґрунтуйте уніфікацію правил під час міжнародного перевезення людей, багажу та вантажів. Призначення та загальний зміст документації щодо перевезення.
3. Обґрунтуйте відповідальність експлуатанта перед третіми особами в разі заподіяння шкоди в результаті експлуатації повітряного судна.
4. Проаналізуйте та обґрунтуйте права перевізника та пасажирів на відшкодування шкоди, що підлягає відшкодуванню та коли експлуатант не несе відповідальності.

### **Темати рефератів**

1. Застосування і основні положення конвенції для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень (Монреаль 28 травня 1999 р.).
2. Комерційна практика і обов'язкові правила (оренда / лізинг). Передача певних функцій та обов'язків.
3. Регулювання об'єму перевезення та інші умови використання комерційних прав при експлуатації міжнародних авіаційних ліній.
4. Коротка характеристика Конвенції про відшкодування збитків, заподіяних повітряними судами третім особам ( Монреаль 2 травня 2009 р.).
5. Вимоги авіаційних правил України з повітряних перевезень і відповідальності перевізника.

## **Тема 6 Процедури для аеронавігації. Експлуатація повітряних суден (Doc. 8168 - OPS / 611 Том 1) (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### **Питання для самостійного вивчення**

1. Загальні принципи
2. Процедури, що виконуються при вильоті ПС
3. Процедури заходу на посадку
4. Одночасні операції на паралельних або майже паралельних обладнаних ЗПС
5. Зона візуального маневрування (політ по колу)
6. Схеми польотів в зоні очікування
7. Правила установки висотоміра
8. Правила експлуатації прийомовідповідачів ВОРЛ
9. Експлуатація обладнання бортової системи попередження зіткнень

### **Контрольні питання**

1. Розробка схем вильоту за приладами. Загальні критерії і вимоги.
2. В яких умовах не повинен виконуватися зліт зі зниженою тягою?
3. Розрахунковий градієнт схеми вильоту. Мінімальний запас висоти над перешкодою при вильоті.
4. Інформація про вильоти, що публікується.
5. Схема заходу на посадку за приладами. Загальні положення та вимоги.
6. Ділянки схеми заходу на посадку: прибуття, початкова, проміжна, кінцева та ділянка відходу на друге коло.
7. Категорії повітряних суден.
8. Фактори, що впливають на експлуатаційні мінімуми. Градієнт зниження.
9. Види маневрів при заході на посадку.
10. Одночасні операції на паралельних або майже паралельних обладнаних ЗПС. Типи операцій.
11. Зона візуального маневрування (політ по колу).
12. Схеми польоту в зоні очікування. Загальні вимоги.
13. Правила установки висотоміра. Основні положення.
14. Правила експлуатації прийомовідповідачів вторинного оглядового радіолокатора (ВОРЛ). Загальні положення.
15. Експлуатація обладнання бортової системи попередження зіткнення (БСПЗ). Загальні положення.

### **Практичні завдання**

1. Проаналізуйте та запишіть основні умови, принципи і процедури при експлуатації і виконанні польотів повітряних суден.

2. Проаналізуйте та обґрунтуйте технічні вимоги, що стосуються схем вильоту, прибуття та заходження на посадку, польоту в зоні очікування, правил установки висотоміра, одночасного використання паралельних або майже паралельних обладнаних ЗПС.

3. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "Абсолютна висота прийняття рішення (DA) або відносна висота прийняття рішення (DH)", "Абсолютна висота прольоту перешкод (OCA) або відносна висота прольоту перешкод (OCH)", "Мінімальна абсолютна висота зниження (MDA) або мінімальна відносна висота зниження (MDH)", "Стандартний маршрут вильоту за приладами (SID)", "Стандартний маршрут прибуття за приладами (STAR)".

4. Знати опис експлуатаційних правил, рекомендованих для використання персоналом, пов'язаним з виробництвом польотів і льотним екіпажем.

5. Застосування і основні положення правил експлуатації прийомовідповідачів ВОРЛ та обладнання бортової системи попередження зіткнень (БСПЗ).

### Теми рефератів

1. Правила аеронавігаційного обслуговування. Здійснення польотів повітряних суден (Doc. 8168 PANS-OPS).

2. Правила аеронавігаційного обслуговування. Організація повітряного руху (Doc. 4444 PANS-ATM).

3. Додаткові регіональні правила ІКАО ( Doc. 7030 SUPPS).

4. Правила експлуатації прийомовідповідача вторинного оглядового радіолокатора (ВОРЛ).

5. Правила експлуатації обладнання бортової системи попередження зіткнень (БСПЗ).

6. Процедури заходу на посадку з використанням різноманітних засобів навігації (RNAV, VOR/RME, FMS/RNAV).

## **Тема 7 Правовий статус цивільного повітряного судна (на основі додатка 7 – Державні та реєстраційні знаки ПС та додатка 8 – Льотна придатність ПС) (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### Питання для самостійного вивчення

1. Класифікація ПС
2. Реєстрація цивільних ПС
3. Льотна придатність ПС

### Контрольні питання

1. Цивільна авіація. Класифікація цивільних ПС.
2. Що означає поняття авіаційні роботи?

3. Що означає поняття авіація загального призначення?
4. Що відноситься до порушень порядку використання повітряного простору (ПС - порушникам)?
5. Обов'язки держав членів-ІКАО щодо ПС, згідно Чиказької конвенції.
6. Які документи, відповідно до Чиказької конвенції, має на борту кожне ПС?
7. Порядок реєстрації цивільних ПС в Україні. Реєстраційне посвідчення.
8. У яких випадках може бути зареєстровано ПС в Україні?
9. Виключення ПС з Державного реєстру цивільних ПС України.
10. Державні і реєстраційні знаки, які наносяться на повітряне судно. Призначення та вимоги (згідно з Додатком 7).
11. Льотна придатність ПС. Загальні вимоги та застосування Додатка 8.
12. Льотна придатність повітряного судна в Україні. Сертифікат льотної придатності.

### **Практичні завдання**

1. Проаналізуйте та обґрунтуйте основні вимоги, що пред'являються до повітряних суден, їх класифікація, порушення порядку використання повітряного простору ПС.
2. Знати обов'язки держав членів - ІКАО щодо ПС, згідно Чиказької конвенції.
3. Запишіть та охарактеризуйте вимоги ІКАО щодо реєстрації цивільних повітряних суден та що визначають і містять правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні.
4. Запишіть та обґрунтуйте порядок реєстрації та виключення ПС з Державного реєстру цивільних ПС України.

### **Теми рефератів**

1. Цивільна авіація. Призначення та класифікація цивільних ПС.
2. Правовий статус цивільного повітряного судна. Додаток 6 до Чиказької конвенції "Експлуатація ПС".
3. Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні.
4. Стандарти ІКАО щодо льотної придатності ПС.
5. Підтримання льотної придатності повітряних суден та авіаційних виробів, компонентів и обладнання та схвалення організації і персоналу, залучених до виконання завдання.
6. Державні і реєстраційні знаки. Вимоги ІКАО.

## **Тема 8 Ліцензування персоналу**

**(на основі додатка 1 до Чиказької конвенції та додатка 1 до наказу № 565 "Свідоцтва льотного персоналу" (Part-FCL)) (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### **Питання для самостійного вивчення**

1. Загальні правила, що стосуються свідоцтв та кваліфікаційних відміток пілотів
2. Свідоцтво пілота-аматора
3. Свідоцтво пілота комерційної авіації
4. Свідоцтво лінійного пілота авіакомпанії
5. Кваліфікаційна відмітка про право на польоти за приладами
6. Вимоги додатка 1 (Annex 1) до наказу №565 "Свідоцтва льотного персоналу". Частина FCL Part-FCL

### **Контрольні питання**

1. Загальні правила, що стосуються свідоцтв.
2. Допуск до роботи в якості члена льотного екіпажу.
3. Порядок надання сили свідоцтвам. Дійсність свідоцтв.
4. Кваліфікаційні відмітки про вид.
5. Кваліфікаційні відмітки про клас і тип.
6. Свідоцтво пілота-аматора (PPL). Вимоги до знань і досвіду. Права власника свідоцтва PPL.
7. Свідоцтво пілота комерційної авіації (CPL). Вимоги до знань і досвіду. Права власника свідоцтва CPL.
8. Свідоцтво лінійного пілота авіакомпанії (ATPL). Вимоги до знань і досвіду. Права власника свідоцтва ATPL.
9. Кваліфікаційна відмітка (рейтинг) про право на польоти за приладами.
10. Вимоги додатка 1 Part-FCL до наказу №565 "Свідоцтва льотного персоналу" щодо видачі свідоцтв PPL, CPL/IR, ATPL, MPL.

### **Практичні завдання**

1. Проаналізуйте та запишіть основні вимоги щодо знань і досвіду на отримання свідоцтв пілотів різних категорій згідно додатка 1 до Чиказької конвенції "Видача свідоцтв авіаційному персоналу".
2. Проаналізуйте та обґрунтуйте основні спільні та відмінні положення щодо видачі свідоцтв авіаційному персоналу, які містяться в додатку 1 до Чиказької конвенції та наказу Державної авіаційної служби України № 565 "Свідоцтва льотного персоналу" (Part-FCL).
3. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "Вид повітряних суден", "Тип повітряних суден", "Час наземної тренування за приладами", "Час польоту (наліт) за приладами", "Кваліфікаційна відмітка", "Додання сили (свідченням)".
4. Проаналізуйте та запишіть основні вимоги на отримання кваліфікаційних позначок:
  - про право польотів за приладами;
  - про право польотів на багатодвигунових літаках;
  - пілота-інструктора.
5. Законспекуйте загальні основи правового регулювання процесу надання сили свідоцтву пілота, виданого іншою державою.

### Теми рефератів

1. Правове регулювання та характеристика процесу видачі свідоцтв авіаційному персоналу цивільної авіації. Стандарти додатка 1 до Чиказької конвенції.
2. Загальні правила, що стосуються свідоцтв та кваліфікаційних відміток пілотів згідно наказу Державної авіаційної служби України № 565 "Свідоцтва льотного персоналу" (Part-FCL).
3. Вимоги до кандидата щодо знань і досвіду на отримання свідоцтв PPL, CPL, ATPL та права власника свідоцтв різних категорій та умови, яких дотримуються при здійсненні таких прав.
4. Рейтинг про право польотів за приладами (IR).

### **Тема 9 Правила польотів (на основі додатка 2 до Чиказької конвенції та Правил польотів цивільних ПС у повітряному просторі України) (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

#### Питання для самостійного вивчення

1. Застосування правил польотів
2. Загальні правила
3. Плани польоту
4. Правила візуальних польотів
5. Правила польотів за приладами
6. Сигнали
7. Перехоплення цивільного ПС

#### Контрольні питання

1. На які ПС поширюються міжнародні правила польотів?
2. Загальні правила польотів. Відповідальність за дотримання правил польотів?
3. Правила запобігання зіткнень в повітрі та на землі.
4. Плани польотів. Подання, зміст і закриття плану польотів. Навмисна і ненавмисна зміна плану польотів.
5. Правила ведення радіозв'язку. Дії екіпажу при відмові радіозв'язку.
6. Правила візуальних польотів (ПВП). Дії екіпажу при погіршенні погодних умов нижче мінімумів ВМУ.
7. Правила польотів за приладами (ППП). Мінімальні ешелони, перехід від польоту за ППП до польоту за ПВП.
8. Що означають і як застосовуються для передачі сигнали лиха та терміновості?
9. Сигнали, які використовуються в разі перехоплення. Принципи і правила перехоплення цивільних ПС.

10. Дайте загальну характеристику системі ешелонування відповідно до стандартів ІСАО.

### **Практичні завдання**

1. Проаналізуйте та запишіть основні вимоги щодо застосування:

- загальних правил польотів;
- запобігання зіткнень повітряних суден в повітрі та на землі;
- правил візуальних польотів (ПВП);
- правил польотів за приладами (ППП);
- відповідальності командира за управління ПС відповідно до встановлених правил польотів.

2. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "Абсолютна висота", "Абсолютна висота переходу", "Видимість", "Видимість в польоті", "Видимість у землі", "Висота нижньої межі хмар", "Запасний аеродром", "Відносна висота", "Запасний аеродром".

3. Законспектуйте вимоги щодо правил ведення радіозв'язку. Дії екіпажу при відмові радіозв'язку.

### **Теми рефератів**

1. Спільні та відмінні положення щодо правил польотів, які містяться в додатку 2 до Чиказької конвенції та авіаційних правилах України.

2. Плани польотів: подання, зміст і закриття плану польотів, навмисна і ненавмисна зміна плану польотів.

3. Порядок застосування сигналів при виникненні аварійних ситуацій. Сигнали, які використовуються в разі перехоплення. Принципи і правила перехоплення цивільних ПС.

4. Загальні правила диспетчерського ОПР. Диспетчерський дозвіл і дотримання плану польотів.

## **Тема 10 Правила пошуку і порятунку (на основі додатка 12 до Чиказької конвенції) (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### **Питання для самостійного вивчення**

1. Організація пошуку і рятування
2. Співпраця держав
3. Підготовчі заходи
4. Порядок проведення пошуково-рятувальних операцій
5. Сигнали, що застосовуються при пошуково-рятувальних операціях
6. Вимоги національних документів з пошуку і порятунку

### **Контрольні питання**

1. Пошукове та аварійно-рятувальне забезпечення польотів. Цілі і організація.
2. Співпраця держав з питань пошуку та порятунку.
3. Організація і порядок проведення пошуково-рятувальних операцій (ПРО).
4. Порядок дій координаційних центрів пошуку і порятунку (КЦПР) під час аварійних стадій.
5. Дії командира ПС при виявленні іншого ПС або надводного судна, яке зазнало аварії.
6. Порядок дій командира ПС, який прийняв повідомлення про лихо.
7. Сигнали: Маневри, які виконуються ПС, щоб направити надводне судно до повітряного або надводного судна, що терпить лихо.
8. Код візуальних сигналів "земля - повітря" для використання осіб, які залишилися в живих.
9. Код візуальних сигналів "земля - повітря" для використання пошуковими партіями на землі.
10. Вимоги Повітряного кодексу України щодо пошуку і порятунку.

### **Практичні завдання**

1. Законспекуйте вимоги щодо основ організації і проведення пошукового та аварійно-рятувального забезпечення польотів.
2. Проаналізуйте та запишіть алгоритм дій щодо своєчасного пошуку та надання допомоги пасажиром і екіпажам ПС, що зазнають лиха і їх евакуації.
3. Запишіть та охарактеризуйте основні вимоги щодо порядку проведення пошуково-рятувальних операцій, організації чергування підготовлених до пошуку екіпажів, пошукових повітряних суден і аварійно-рятувальних команд.
4. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "Аварійна стадія", "Аварійно-рятувальна команда (АРК)", "Аварійно-рятувальні роботи (АРР)", "Координаційний центр пошуку і рятування (RSC)", "Пошук", "Система КОСПАС-САРСАТ".
5. Знати дії командира повітряного судна, який виявив, що інше повітряне або надводне судно терпить лихо та порядок дій командира повітряного судна, що прийняв повідомлення про лихо. Маневри, які виконуються ПС, щоб направити надводне судно до повітряного або надводного судна, що терпить лихо.

### **Темі рефератів**

1. Організація, створення та послуги пошуково-рятувальної служби.
2. Співпраця держав з питань пошуку та порятунку. Порядок дій координаційних центрів пошуку і порятунку (КЦПР) під час аварійних стадій.
3. Порядок проведення пошуково-рятувальних операцій.
4. Сигнали, що застосовуються при пошуково-рятувальних операціях.
5. Правове регулювання пошуково-рятувального забезпечення польотів в Україні.

## **Тема 11 Розслідування авіаційних подій повітряних суден (на основі додатка 13 до Чиказької конвенції) (4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### **Питання для самостійного вивчення**

1. Визначення основних термінів
2. Загальні положення
3. Повідомлення
4. Розслідування
5. Початкові дії посадових осіб у разі АП
6. Остаточний звіт
7. Розслідування АП (Повітряний кодекс України-2011)

### **Контрольні питання**

1. Загальні положення та правове забезпечення розслідування АП.
2. Відповідальність держави місця події. Збереження речових доказів.
3. Кому направляє повідомлення про АП держава місця події та дії держав, які отримали повідомлення?
4. Що включає в себе розслідування АП? Участь в розслідуванні інших держав.
5. Хто призначає розслідування АП і несе відповідальність за його проведення?
6. Які дії робляться, якщо неможливо встановити, що місце АП або серйозного інциденту знаходяться на території будь-якої держави?
7. Яке право дає участь в розслідуванні уповноваженим представникам інших держав?
8. Початкові дії посадових осіб у разі авіаційних подій та інцидентів.
9. Остаточний звіт, терміни публікації і кому направляється проект і остаточний звіт?
10. Вимоги національних нормативно-правових актів щодо розслідування авіаційних подій та інцидентів.

### **Практичні завдання**

1. Запишіть та охарактеризуйте визначення основних термінів та загальні положення щодо розслідування.
2. Знати міжнародні та національні нормативні та законодавчі акти з розслідування авіаційних подій та інцидентів.
3. Проаналізуйте порядок повідомлення, організацію та проведення розслідування авіаційних подій та інцидентів.
4. Проаналізуйте та обґрунтуйте участь у розслідуванні інших держав та права уповноважених представників та їх совітників.

5. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "Авіаційна подія", "Інцидент", "Серйозний інцидент", "Серйозне тілесне ушкодження" та "Тілесне ушкодження зі смертельним наслідком", "Розслідування".

6. Остаточний звіт та порядок надання даних про авіаційні події та інциденти іншим державам та ІКАО.

### **Темі рефератів**

1. Загальна методологія та організація проведення розслідування авіаційних подій та інцидентів.

2. Порядок організації роботи комісії з розслідування АП та інцидентів. Особливості розслідування авіаційних подій із іноземними повітряними судами.

3. Система повідомлень про АП та інциденти. Національні системи подання повідомлень про інциденти. Системи обов'язкового та добровільного подання повідомлень про інциденти.

4. Початкові дії посадових осіб у разі авіаційних подій та інцидентів.

5. Формування професійних знань та практичних вмінь щодо дій при виникненні авіаційних подій та інцидентів.

### **Тема 12 Безпека**

**(на основі додатка 17 до Чиказької конвенції) (2 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, практичні завдання та теми рефератів.

### **Питання для самостійного вивчення**

1. Короткий зміст додатка 17 до Чиказької конвенції
2. Правові та пов'язані з ними аспекти
3. Безпека повітряних суден
4. Порушуючи порядок або недисципліновані пасажери
5. Управління кризовою ситуацією і реагування на акти незаконного втручання
6. Захист цивільної авіації від актів незаконного втручання (Повітряний кодекс України-2011)

### **Контрольні питання**

1. Зміст додатка 17 до Чиказької конвенції. Загальні положення, завдання.
2. Основні вимоги національної програми безпеки ЦА (НПБЦА).
3. Програма авіаційної безпеки експлуатанта.
4. Програма безпеки аеропорту.
5. Міжнародно-правові документи з авіаційної безпеки.
6. Екстрадиція і судове переслідування.
7. Безпека повітряного судна. Контроль доступу до повітряного судна.

8. Захист кабіни льотного екіпажу. Які заходи повинен прийняти командир ПС, якщо відбувається спроба вторгнення в кабіну льотного екіпажу?

9. Порушуючі порядок або недисципліновані пасажери. Приклади поведінки, яка порушує порядок.

10. Рівні загрози, їх характеристика.

11. Викрадення (захоплення) ПС на землі, дії при цьому екіпажу.

12. Викрадення (захоплення) ПС в польоті, дії при цьому екіпажу.

13. Дії екіпажу при загрозі вибуху на землі.

14. Дії командира ПС у разі загрози вибуху в польоті.

15. Організація забезпечення авіаційної безпеки згідно вимог Повітряного кодексу України.

### **Практичні завдання**

1. Проаналізуйте та обґрунтуйте основні вимоги міжнародно-правових та національних документів, правил, практики і процедур з авіаційної безпеки.

2. Запишіть та охарактеризуйте базові концепції авіаційної безпеки згідно вимог додатка 17 до Чиказької конвенції а також вимог національної програми безпеки ЦА та програм авіаційної безпеки експлуатанта і аеропорту.

3. Внесіть до власного термінологічного словника наступні ключеві поняття: "Авіаційна безпека", "Акти незаконного втручання", "Контроль з метою безпеки", "Огляд", "Перевірка повітряного судна з метою безпеки".

4. Проаналізуйте та обґрунтуйте повноваження та дії командира ПС в польоті в разі незаконного акту. Екстрадиція і судове переслідування порушників. Безпека повітряного судна та захист кабіни льотного екіпажу.

5. Ретельно розібрати дії екіпажу повітряного судна при виникненні кризової ситуації на землі та в повітрі і реагування на різні акти незаконного втручання.

### **Темі рефератів**

1. Вимоги міжнародно-правових та національних документів з авіаційної безпеки.

2. Зміст національної програми з авіаційній безпеки та програм авіаційної безпеки аеропорту та експлуатанта повітряних суден.

3. Організація забезпечення авіаційної безпеки.

4. Повноваження та дії командира ПС в польоті в разі виникнення незаконного акту. Порушення порядку або не дотримання правил поведінки на борту ПС.

5. Безпека повітряного судна. Контроль доступу до повітряного судна.

6. Управління кризовою ситуацією і реагування на акти незаконного втручання.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

### 1. Література основна

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року №3393-УІ.
2. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Київ «Либідь» 2004-816 с.
3. Тімченко " Міжнародне право".- К., 2000. – 605 с.
4. Бордунов В.Д. Международное воздушное право. Учебное пособие,- М: НОУ ВКМ «Авиабизнес», 2006.-464 с.
5. Бекашев К.А. Международное право: М.:Прспект,2009 – 1008 с.
6. Колосов Ю.М., Кузнецов В.И. Международное право, М. 1995. – 511 с.
7. Мовчан А.П. "Международное воздушное право". Наука, 1981. – 875 с.
8. Малеев Ю.Н. "Международное воздушное право". М., 1986. – 523 с.
9. Тихонов В.М. "Основные направления и характер деятельности международной организации ИКАО", М., Транспорт, 1996. – 237 с.
10. Словник міжнародного повітряного права, Москва, "Міжнародні відносини." 1988р.
11. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію. Чиказька конвенція (1944 р.) Монреаль. Видання дев'яте. - 2006. -51 с.
12. Додатки до Чиказької Конвенції 1-19 - 857 с.
13. Правила аеронавігаційного обслуговування. Виробництво польотів повітряних суден. Дос. ІКАО 8168 - Монреаль: ІКАО, 2006р.  
Том 1. Правила виробництва польотів. Видання п'яте-2006, с. 303.  
Том 2. Побудова схем візуальних польотів та польотів приладами. Видання дев'яте-2006, с. 410.
14. Правила аеронавігаційного обслуговування. Організація повітряного руху Дос. ІКАО 4444 – Монреаль: ІКАО, 2007, с. 461.
15. Дос. ІКАО 7030 "Додаткові регіональні правила ІКАО " (SUPPS).
16. Дос. ІКАО 9756. "Керівництво з розслідування АП та інцидентів". Частина 1-4.
17. Дос. ІКАО 8973 "Керівництва з авіаційної безпеки".
18. Положення про використання повітряного простору України. Постанова КМУ від 06.12.2017 № 954.
19. Авіаційні правила України "Правила використання повітряного простору України". Наказ ДАСУ від 11.05.2018 року № 430/210.
20. Правила польотів цивільних повітряних суден у повітряному просторі України, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 28.10.2011 № 478.
21. Загальні правила польотів у повітряному просторі України. Наказ Державіаслужби України від 06.02.2017 № 66/73.
22. Технічні вимоги та адміністративні процедури для льотних екіпажів ЦА. Наказ Державіаслужби України від 20.07.2017 № 565.
23. Авіаційні правила України. "Технічні вимоги та адміністративні процедури щодо льотної експлуатації в цивільній авіації". Наказ Державної авіаційної служби України від 05.07.2018 року N 682.

24. "Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні" (АПУ-частина 47). Наказ Державіаслужби від 05.02.2019 року N 153.
25. "Підтримання льотної придатності повітряних суден та авіаційних виробів, компонентів и обладнання та схвалення організації і персоналу, залучених до виконання завдання". Наказ Державіаслужби від 06.03. 2019 року N 286.
26. "Правила авіаційного пошуку і рятування в Україні". Наказ МВС України від 16.03.2015р. № 279.
27. "Правила аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів у цивільній авіації України". Наказ Міністерства інфраструктури 07.05.13р. № 286.
28. Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів и багажу. Наказ Державіаслужби від 26.10.2018 року № 1239.
29. Додаток 1 до Чиказької конвенції "Видача свідоцтв авіаційному персоналу".
30. Додаток 2 до Чиказької конвенції "Правила польотів".
31. Додаток 7 до Чиказької конвенції "Національні і реєстраційні знаки повітряних суден".
32. Додаток 8 до Чиказької конвенції "Льотна придатність повітряних суден".
33. Додаток 11 до Чиказької конвенції "Обслуговування повітряного руху"
34. Додаток 12 до Чиказької конвенції "Пошук і рятування".
35. Додаток 13 до Чиказької конвенції "Розслідування АП та інцидентів".
36. Додаток 14 до Чиказької конвенції "Аеродроми".
37. Додаток 17 до Чиказької конвенції "Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від АНВ".

## **2. Література додаткова**

1. Варшавская конвенция 1929 г. Конвенция об унификации некоторых правил, касающихся международных воздушных перевозок.
2. Конвенція про збиток, заподіяний іноземними повітряними суднами третім особам на поверхні (Римська конвенція 1952 року).
3. Конвенція для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень (Монреальська конвенція 1999 року).
4. Конвенція про злочини та деякі інші акти, що здійснюються на борту повітряних суден (Токійська конвенція 1963 року).
5. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція 1970 року).
6. Конвенція про боротьбу з незаконними діями, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреальська конвенція 1971 року).
7. Монреальський протокол 1988 року.
8. Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення (Монреальська конвенція 1991 року).
9. Конвенція про відшкодування шкоди, заподіяної повітряними судами третім особам ( Монреаль 2 травня 2009 року).

10. Конвенція про відшкодування збитків третім особам, заподіяну внаслідок актів незаконного втручання за участю ПС (Монреаль 2 травня 2009 року).
11. Конвенція про боротьбу з незаконними актами щодо міжнародної ЦА (Пекінська конвенція 2010 року).
12. Протокол, що доповнює Конвенцію про боротьбу із незаконним захопленням ПС (Пекін 10 вересня 2010 року).
13. Протокол, який змінює Конвенцію про злочини та деякі інші акти, що вчиняються на борту ПС (Монреалі 4 квітня 2014 року).
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
15. Кримінальний кодекс України.
16. Кодекс законів про працю України.

### **3. Інформаційні ресурси**

1. <http://www.aviadocs.net> – документи ІКАО, авіаційні правила і сертифікати, збірники аеронавігаційної інформації, КЛЕ.
2. <http://www.avia.gov.ua> – Офіційний портал Державної авіаційної служби України.
3. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
4. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

Також використовуються інформаційні ресурси бібліотеки Льотної академії НАУ.